POPIS PUBLICZNY
UCZNIÓW
SZKOŁY WOIEWODZKIEY ŁUKOWSKIEY

Pod dozorem XX. Piiarów będącéy

Odbywać się będzie w Mesiącu Lipcu

W WARSZAWIE 1817.

Lat blisko sto pięćdziesiąt dochodzi, iak Szkoły wraz z Zgromadzeniem Xięży Piarów, nie kraiowym kosztem, lecz przez Szlachtę natenczas *Ziemi Łukowskiey* w to mieysce zaprowadzone i uposażone zostały. Szanowni Obywatele! Wasi to przodkowie przeięci duchem dobra publicznego, ożywieni wielkością zamiaru i pożytkiem iaki nauki przynoszą; gdy po trzykroć ogień Szkoły i Kollegium zniszczył, tyleżkroć, bez zasiłku ze skarbu publicznego, bez względu na własne potrzeby, część swego maiątku i pracę na przywrócenie ich do dawnego stanu chętnie ofiarowali.

Rok 1812 iawnie okazał, że i wy duchem poprzedników swoich tchniecie. W powszechnéy albowiem klęsce Narodu, zniszczenie własnych posad nie tyle wam żalu sprawiło, ile go spalenie Szkół przyniosło. Sam iestem świadkiem łez, któreście na widok świątyni nauk, zagrzebanéy w popiołach ronili, a dzieląc boleść wraz z wami, słyszałem nieraz utyskiwania, iż dla niedostatku o który was przyprawiły obecne okoliczności, nie byliście w stanie zaradzenia złemu.

Chwalebne chęci i gorliwość Obywateli, nie uszła bacznego oka teraźnieyszego Rządu. Wys: Kommissyia Wyznań Religiynych i Oświecenia Publicznego wchodząc w wasz stan, ile tylko fundusz edukacyyny pozwalał, pieniężny zasiłek na wymurowanię

Szkół przeznaczyła. A Wielmożny *Kubicki* ieneralny budowniczy Królestwa Polskiego, mąż znany z nauki, powodowany iedynie dobrem publiczném, ofiarował bezpłatnie swą pomoc w przyspieszeniu Anszlagu, tak, aby przy otwarciu Szkół w pierwszych dniach Września, razem maiącéy się zacząć budowli, kamień węgielny mógł bydź założony. Zasiłek Wys: Kommissyi iest znaczny; lecz koszta na wybudowanie takiéy Szkoły i przyprowadzenie iéy do należytego porządku, są daleko znacznieysze. Potrzeba iescze waszych ofiar, których zapewne nie odmówicie zastanowiwszy się nad dobrodzieystwem, które wam Rząd wyświadcza.

Szkoła tworząca się w tém miescie ma się składać z Klass sześciu prócz początkowéy: należy do pierwszego rzędu Szkół kraiowych, iakich dotąd 7. tylko mamy w całém Królestwie. Szkoła mówię pierwsza po Akademii, z któréy synowie wasi wychodząc, choćby nawet nie kończyli nauk w Uniwersytecie, mogą iednak kierować się na wyższe urzędy.

Dotąd iużto dla szczupłości mieysca, (gdyż Klassy w stancyach Professorskich umieszczone były), iuż też dla usposobienia należycie Uczniów, nie można było więcéy Klass uformować iak cztery. Na rok przyszły przybędzie piąta. A potém gdy Szkoły staną, wszystkie Klassy uzupełnione i w Professorów opatrzone będą.

JĘZYK I LITERATURA POLSKA.

KLASSA PIERWSZA. Nauczyciel J. Maryiański wprawiał naprzód Uczniów téy Klassy w dokładne czytanie i urabianie głosu stosownie do myśli i czucia z nią złączonego. — Do czytania używana była xiążka pod tytułem: Przyiaciel dzieci, i bayki Krasickiego. — Niektóre z baiek obierane na deklamacye rozbierali Uczniowie we względzie grammatycznym i moralnym. — Grammatyka na tę Klassę przeznaczona przy rozbiorze dawana i wykładana była. — Na ćwiczenia prywatné wypisywali Uczniowie mieysca czytane i obiaśniane; Formy przypadkowania Imion i czasowania słów. — Poczém rzeczy ustnie opowiadane w domu na pismie układali, a poznawszy składnią czyli konstrukcyą, rozbierali myśli podług szyku nieprzekładanego czyli grammatycznego.

KLASSA DRUGA. Nauczyciel tenże wprawiał Uczniów w czytanie, deklamowanie, i rozbiór, stosownie do Grammatyki na tę Klassę przeznaczonéy, Baiek Krasickiego, Trębeckiego, Kniaźnina, Naruszewicza, — pieśni Karpińskiego, — śpiewów narodowych, — listów potocznych tak tłumaczonych iako i oryginalnych, tudzież wyimków z Autorów polskich w stylu średnim i łatwym. — Z Grammatyki wykładał w ciągu roku: o rodzaiach Imion Polskich, — stopniowaniu przymiotników, — postaciach Grammatycznych, — przypadkowaniu Imion, — czasowaniu słów, — i o pisowni czyli ortografii. — Na ćwiczenia domowé bayki czytane wierszem przerabiali na prozę. — Pisali także różne powieści, układali bilety i listy w materyach do ich wieku stosownych.

KLASSA TRZECIA. Tenże sam Nauczyciel dla obeznania Uczniów z wzorami Literatury, czytał z wyboru Poezyi części pierwszey: Sielanki, — Elegiie, — wyiątki z różnych wierszy Krasickiego, Karpińskiego i Kniaźnina. — Z prozy: listy,

wyimki z mów łatwieyszym stylem pisanych; — opisy mieysc, rzeczy, zdarzeń z Autorów polskich. — Z tych gustownieysze mieysca na deklamacyę naznaczane były. Grammatyka na tę Klassę przeznaczona, zupełnie iest ukończona. — Na ćwiczenia domowe naprzód tłumaczyli z Łacińskiego języka: Wyimki historyczne i listy potoczne. Późniéy układali własnoręcznie: opisy mieysc, rzeczy i listy w rozmaitych gatunkach. Naostatek prośby i memoryały do wyższych Osób i Magistratur kraiowych.

KLASSA CZWARTA. Tenże sam Nauczyciel co w trzech Klassach poprzedzaiących czytał i rozbierał Uczniom Satyry, — Pieśni średniego rodzaiu, Epigrammata, — wyimki z woyny Chocimskiéy, — Myszeidy i Nocy Junga. — Z prozy, wyiątki mów prostszego i średniego stylu. — Obrazy żywsze i listy w poważnieyszych materyach. — Uwagi nad stylem Poezyi w ogólności, nad Poezyą polską zewnętrzną i wewnętrzną. — Nad Sielankami, Elegiiami, Satyrami, Epigrammatami, Piesniami z wiadomością o ich Autorach i Tłumaczach, iako też uwagi nad listami, ich gatunkami, — kształtem etykietalnym i właściwym ich stylu, czynione były przy rozbiorze wzorów. — Na ćwiczenia prywatne tłumaczyli Uczniowie naprzód wyimki z Autorów Łacińskich takie, w których naywięcéy działa Imaginacya: poczém pisali, prozą List do przyiaciela za granicę donoszący o klęskach w czasie woyny poczynionych. — Mowę umieraiącego Chodkiewicza do swoich żołnierzy. — Podróż w czasie burzy. — Pożegnanie Hektora z Andromachą. — Pracowitość mrówki. — Zachod słońca, i tym podobne opisy. Naostatek probuiąc swoiéy zdatności do Poezyi układali wiersze w różnych materyach.

LA LANGUE FRANÇAISE.

I. CLASSE. Cette classe devant comprendre les commençants, il est donc procédé de la sorte à son instruction.

Elle a appris de la Grammaire de Mr. l'Abbé Kamieński des exemples sur les voyelles simples, voyelles composées et diphtongues, sur les voyelles nazales et les consonnes; ensuite des mots, et des articles dont il n' y en a que deux: l'article defini le, la, les, et l'article d'unité, un, une; enfin, que le et la s'ecrivent tous deux en sorte l' quand le mot qui suit commence par une voyelle, ou un h muete — que pour les prépositions, de, a, et pour le changement de le en du, à le, en au, et de les, en des, à les, en aux; on fit donc voir à la jeunesse, que par ces prépositions les Français expriment les mêmes rapports, que les Polonais par les differentes terminaisons de leurs noms. Les verbes auxiliaires avoir et être, ont été appris, non seulement par coeur, mais pour faciliter à la jeunesse la lecture et l'ortographe, on lui a fait écrire chaque tems et chaque personne. On lit, traduit et apprit par coeur dans la dite grammaire, toutes les anecdotes et les Jdylles, les quelles on déclamera. Les dialogues ont aussi eu lieu.

II. CLASSE. Cette classe ayant passée les leçons de la classe précedente, a appris de la Grammaire de Mr. Wailly comme le détail suit: des pronoms personnels, des possessifs, des relatifs, des absolus, des indefinis, et des demonstratifs: ensuite, du verbe, des prépositions, et de la formation du pluriel des noms, soit substantifs ou adjectifs.

De la Grammaire de Mr. l'Abbé Kamieński, on eut: les degrés de comparaison des adjectifs, et les quatre formes des verbes reguliers, en: er, ir, oir, re, qui furent exprimés dans les quatre façons, qui sont: L'affirmatif, le négatif, l'interrogatif et interrogatif-negatif. Quant à la lecture, on a lit dans le livre (pour les commençants) de Gedike, d'ou l'on a aussi expliqué, et appris par coeur, ce qui suit et que les écoliers declameront: d'Androcle esclave Romain, de Ménecrate le médecin, de Bacchus, de Pythius Gouverneur d'une ville de

Lydie, de Simonide le Poëte, et de Cambyse Roi des Perses. Pour les traveaux privés, on leur dicta des phrases courtes, dont les fautes commises dans la traduction furent analysées, pour mieux fixer leur attention.

III. CLASSE. Les jeunes gens de cette classe aprés avoir passé les régles, de la classe seconde, ont apris de la Grammaire de Mr. de Wailly ce qui suit: Comment dans les adjectifs le féminin se forme du masculin? — du verbe — du Participe — de la conjugaison des verbes — des modes — des tems, de l'infinitif et des temps de l'indicatif; comme: du présent absolu — de l'imparfait — du parfait defini etc. Les quatre formes des verbes irreguliers ont été passées, de la façon mentionnée dans la classe seconde. Pour des occupations privées on leur a dicté des themes en polonais, pris de la Grammaire de Mr. J. Zieliński; lesquels aprés avoir traduis et apportés, les fautes commises étoient analysées; afin de reveiller l'attention des écoliers, et leur intimer les régles. Pour la lecture fut employé le livre (pour les commençants) de Gedike, d'ou l'on a aussi expliqué: des moeurs de Scythes — du Rhenne — du vertueux Eudamides — du Rhinoceros — d'un bon fils — de Jean Basilowicz, Czar de Moscovie etc. Que pour les declamations, on eut des fables du dit livre — Quand le temps l'a permis, on forma quelques petits discours, afin de mettre les jeunes gens à même de pouvoir l'expliquer.

IV. CLASSE Jl faut augurer que les étudiants de cette classe sachent infailliblement les régles de la Grammaire des classes précédentes; on a donc apprit de la Grammaire de Mr. de Wailly, comme le detail suit: La construction qui suppose; l'union, l'accord, l'arrangement des mots, conformement aux loix de l'usage. De l'usage de l'article; de l'accord de l'adjectif du pronom et du verbe avec les substantifs; des

remar-

remarques sur quelques adjectifs, du régime des adjectifs, de l'usage des noms de nombre, de l'usage des pronoms, et du régime des verbes. Quant à la lecture, on lit dans le livre majeur de Gedike; d'ou l'on a aussi traduis ce qui suit: — Sur la traite des Noirs (par Raynal), les lettres Persannes (par Montesquieu), du voyage du jeune Anacharsis en Grèce (p. Barthèlemy), de la Séance à l'Académie d'Athenes, des moeurs des Athéniens, d'Emile ou de l'education (p. Rousseau) etc. Pour les travaux privés, on leur dicta des thèmes sur les dites régles, ainsi que des lettres en differentes matiéres, sur quoi les mots le plus difficiles leur ont été détaillés, les fautes commises dans la traduction sont analysées. Quant aux déclamations on apprit quelques piéces de la Littérature par M. Noël.

DEUTSCHE SPRACHE.

Erste Klasse. *Der Hauptzwek des Lehrers* Winzenz Bieliński *war, die Schüler dieser Klasse im reinen Lesen und Verstehen deſselben zu üben, zu welchem Behufe* Fischers *Leſebuch* 1ter *Theil diente. — Mehrere in dem selben vorkommende Stückchen wie auch etliche moralische Erzählungen und Gespräche aus der Sprachlehre des* Kamieński *sind auswendig gelernet, hergesagt, und der Rechtschreibung wegen nebst der polnischen Uebersetzung abgeschrieben worden. — Die Abänderung des bestimmten und unbestimmten Artikels der Haupt - und der drei Hülfs - Zeitwörter: Werden, Sein und Haben machte man Ihnen auch bekannt.*

Zweite Klasse: *In dieser Klasse wurde von demselben Lehrer ausführlicher die mögliche Abänderung der Für - Bei - Haupt regelmässigen, zusammengesetzten, unpersönlichen und zurükkehrenden Zeitwörter nach der*

Grammatik des Kamieński *erläutert; worin sich die Schüler durch häufig gegebene Beispiele übten. — Aus dem ersten Theile der Sulzerischen* (Wypisy), *hat man viele Stücke ins Polnische übersetzt, und grammatisch annalisirt; mehrere derselben vorzüglich poetische Fabeln und Erzählungen, hat man ins Gedächtniss geprägt, und in der Klasse deklamirt. — Zur Uebung in der Ortographie wurden sowohl dieselben, wie auch andere Stücke aus dem Polnischen ins Deutsche schriftlich übersetzt, in der Klasse von den Schülern an der Tafel verbessert, und dann ins Reine abgeschrieben.*

Dritte Klasse. *Nach der Abänderung verschiedenartiger unrägelmässigen Zeitwörter erläuterte derselbe Lehrer den Zöglingen dieser Klasse die syntaktyschen Regeln. Die zweite Abtheilung erwähnter* (Wypisy) *wurde grösstentheils gelesen übersetzt und annalisirt, viele Stücke wurden auswendig gelernet und in der Schule deklamirt worden. — Die Uebungen bestanden in Briefen und Beschreibungen, die sie zu Hause ins Deutsche übersetzt, dann in der Klasse an der Tafel verbessert und der Rechtschreibung wegen ins Reine abgeschrieben haben.*

Vierte Klasse. *Der Lehrer* Bieliński *übte die Schüler dieser Klasse in den fernern Syntaktischen Lehren. Aus dem ersten Theile der Poelitzischen Bruchstücke wurden viele Stellen annalisirt, und fast alle vorgelesen. Mehrere derselben sind auswendig gelernet, und in der Klasse deklamirt worden. Aus dem polnischen Lehrbuche* (Obyczaie Dawnych Chrześciian), *wie auch aus dem Lateinischen* Tirocinio *hat man mehrere Stücke ins Deutsche übersetzt. Zur Uebung dienten ihnen hauptsächlich Briefe, die sie theils aus dem Polnischen ins Deutsche über-*

setzt, theils selbst aufgesetzt, in der Schule verbessert und dann zu Hause ins Reine abgeschrieben haben. Durch Verbesserung der oben erwähnten Uebungen suchte man sie allmählig in der Ortographie zu üben.

LINGUA LATINA.

CLASSIS PRIMA. Pueri hujus classis cognita inprimis differentia pronuntiationis linguae latinae a patria lingua, ad rectam lectionem fragmentorum latinorum informabantur; praeceptisque nonnullis ad flectenda nomina, ut ajunt, per casus et gradus; ad formadum comparativum, et superlativum; nec non ad formanda tempora conjugationum imbuebantur. — Ex Tirocinio vero linguae latinae sententias breves, et fabulas non paucas initio hujus libri positas, interpretabantur, habita ubique grammaticae analyseos ratione; earumque selectiores memoriae mandarunt. — Pro exercitiis vero domesticis varia nomina, verbaque ad flectendum assignata elaborabant, eaque Praeceptori corrigenda afferebant.

CLASSIS SECUNDA. Adolescentuli repetitis ordine primis linguae romanae elementis in prima classe haustis, praecipua quaedam Grammatices capita de generibus nominum — de adjectivis et nominibus anomalis — de flectendis nominibus graeco-latinis — de verbis irregularibus et defectivis — de usu praepositionum — atque de nominibus propriis urbium, pagorum etc. — didicerunt. — Ex libro vero scholastico, cui titulus *Tirocinium linguae latinae* plerasque narratiunculas in patriam linguam transtulerunt; quarum insigniores nonnullas exercendi ingenii causa memori animo impresserunt. — Varias praeterea domi sententias breves partim ex lingua vernacula latine reddiderunt, partim analytice resolverunt.

CLASSIS TERTIA. In hac classe audiverunt Tirones praecipua quaedam constructionis praecepta de concordia adjectivi, pronominisque cum pluribus substantivis — de adhibendis temporibus, et modis — de ablativis absolutis — de usu conjunctionum, participiorum, et gerundiorum — de regimine verborum, adjectivorum, praepositionum, adverbiorum, et interjectionum. — Varia praeterea ex classicis Auctoribus in libro *Selectorum* positis fragmenta explanabant; uti ex Cornelio Nepote vitam Epaminondae, et Hannibalis, — ex Cicerone 27. fragmenta ordine collocata — ex Valerio Maximo obsidionem urbis Romae a Coriolano, — ex Curtio licentiam militum in capta Persepoli, orationem Scytharum ad Alexandrum, et moestum animum militum circumstantium lectum Alexandri; e quibus selectiora quaedam memoria retinuerunt. — Exercitia vero praeceptis scholasticis accommodata, et domi elucubrata in classe statutis horis emendabant.

CLASSIS QUARTA. Alumni hujus classis tradita sibi habuerunt quaedam Grammatices praecepta, non modo ad constructionem majorem, ad puritatem, ut ajunt, et elegantiam latini sermonis; verum etiam ad prosodiam, variasque versuum lyricorum species pertinentia. — Ex auctoribus vero latinis in libro Selectorum parte posteriori, praemissa prius cujuslibet auctoris volvendi notitia, varia fragmenta interpretati sunt: uti ex Sallustio, Livio, Plinio, et Ovidio. — Declamarunt praeterea ex Cicerone — Seipsam virtutem contentam esse ad recte beateque vivendum. — Omnes sapientes esse liberos, et indoctos servos, — ex Sallustio orationem Catilinae ad milites — ex Ovidio exitum ejusdem in exilium — ex Curtio orationem legatorum Darii pacem petentium ab Alexandro — ex Justino orationem Eumenis ad milites seditione comperta. — Singulis insuper hebdomadibus narrandae fabulosae Deorum historiae una hora impendebatur. — Domi autem narratiunculas quas

dam exercitii gratia ex lingua patria latine reddebant, versusque nonnullos turbatos, ordini suo restituebant.

LINGUA GRAECA.

CLASSIS QUARTA. Expositis primis elementis nominum, pronominum et verborum regularium, Euphoniae leges, earumque usus in declinandis nominibus et verbis, quae vulgo contracta dicuntur, explanatae, sunt. Postea *Lectiones Graecae* quae insunt libro *Grammatica Graeca* in usum inferiorum classium, explicatae, habita semper primaria ratione praemissorum praeceptorum.

NAUKA RELIGII I OBYCZAIÓW.

KLASSA I. W téy Klassie nauka Religii dawana była podług Części I. Katechizmu Fleurego, do którego łączył się krótki zbiór Historyi Ludu Bożego.

Z nauki obyczaiowéy paragrafy o posłuszeństwie, szukaniu nauki, pracowitości, ochędoztwie, sczerości, oszczędności, przyiaźni i t. d. wykładane i objasnione były.

KLASSA II. Uczniom téy Klassy wykładano Część II. Katechizmu mniéyszego Fleurego. — Czytano także Obyczaie Jzraelitów. — Z nauki zaś obyczaiowéy objaśniano paragrafy o cierpliwości, ludzkości, wdzięczności, znoszeniu cudzych wad, o zgodzie i pokoiu, o karności, złym przykładzie, sumnieniu, szanowaniu wiary czyli Religii.

KLASSA III. Stosownie do planu rozebrano I. Część Katechizmu większego Fleurego, czytano także życie Jezusa Chrystusa.

Z nauki moralnéy rozbierano niektóre paragrafy z dzieła pod tytułem: o Cnotach towarzyskich i występkach im przeciwnych.

KLASSA IV. Tłumaczono Uczniom Część II. Katechizmu większego historycznego Xiędza Fleury. Przytém czytano także Obyczaie dawnych Chrześciian. — We wszystkich Klassach dawał téy nauki X. Jasiobędzki.

JEOGRAFIIA.

KLASSA I. Zaczęto tę naukę od Królestwa Polskiego, a po oznaczeniu iego granic, podziele na Woiewództwa, wymiemieniu znaczniéyszych miast i rzek; przystąpiono do kraiów osciennych, i tym sposobem iak wyżéy postępuiąc dano wyobrażenie składu całéy Europy. Podobnéy wiadomości udzielono Uczniom o innych częściach ziemi. Nakoniec opisano kształt kuli ziemskiéy, różność klimatów, pór roku, długość dni i t. d.

KLASSA II. Powtórzywszy Nauczyciel co było w Klassie poprzedzaiącéy, przystąpił do fizycznego opisu kraiów tak w Europie, iako i w innych częściach ziemi będących. Mówiąc zaś o Królestwie Polskiém wysczególnił Obwody, Powiaty, rzeki i miasta mniéysze.

KLASSA III. Uczniom téy Klassy wyłożona była Jeografiia właściwie polityczna kraiów wszystkich 5. części kuli ziemskiéy. Przy opisie, Azyi, Afryki, Ameryki i Australii miano szczególniéy wzgląd na osady Mocarstw Européyskich.

Uczniowie Klassy II. i III. rysowali karty Jeograficzne.

KLASSA IV. W jednéy godzinie na tydzień przebiegł Nauczyciel z Uczniami Jeografiią starożytną o Europie, Azyi i Afryce. We wszystkich Klassach naukę tę wykładał X. Jasiobędzki.

HISTORYA POWSZECHNA.

KLASSA I. Stosownie do planu dawszy Nauczyciel Uczniom téy Klassy ogólne wyobrażenie Historyi powszechnéy, podzielił ią na dwanaście Epok, i opowiedział w każdéy życie sławniéyszych ludzi stanowiących Epoki.

Kurs piérwszy —

KLASSA II. Uczniom téy Klassy opowiadana była Historya powszechna od stworzenia świata do podziału Państwa Rzymskiego na zachodnie i wschodnie przez Teodozyusza.

KLASSA III. Od podziału Państwa Rzymskiego do naszych czasów.

Kurs drugi —

KLASSA IV. Z Uczniami téy Klassy przeszedł Nauczyciel Historyą starożytną od pierwiastkowego tworzenia się Narodów do narodzenia Chrystusa.

W Klassach I. II. i IV. dawał X. Jasiobędzki, w III. zaś X. Kulawski.

HISTORYA POLSKA.

Kurs piérwszy —

KLASSA II. Uczniowie téy Klassy mieli wyłożone dzieie Narodowe od początku do Kazimierza W. czyli do roku 1333.

KLASSA III. Od Kazimierza W. do naszych czasów.

Kurs drugi —

KLASSA IV. Uczniom téy Klassy udzielona była obszernieysza wiadomość z dzieiów Narodowych od Mieczysława I. do Zygmunta I. czyli do roku 1505.

HISTORYA NATURALNA.

KLASSA PIERWSZA. — W czasie dwóch godzin na tydzień, opowiadano Uczniom ze wszystkich trzech królestw przyrodzenia o tych tworach natury, które są nayużytecznieysze, nayszkodliwsze i naybardziéy zadziwiaiące; po czém wyłożono im ogólny podział Historyi Naturalnéy.

KLASSA DRUGA. — Gromada Zwierząt ssących.

KLASSA TRZECIA. — Trzy Gromady, to iest Ptaków, Gadu i Ryb.

KLASSA CZWARTA. — Dwie ostatnie Gromady Owadów i Robaków. — Podziały na rzędy i rodzaie, tudzież właściwe ich cechy przy każdéy w szczególności gromadzie były Uczniom wskazane. — We wszystkich cztérech Klassach Nauczyciel J. Maryański zwracał naywięcéy uwagę Uczniów na te zwierzęta, które iaki pożytek albo szkodę przynoszą, lub które przyrodzeniem swoiém, oko ludzkie w zadziwienie wprawuią. — Przy tém zaraz podawał sposoby, wygubienia szkodliwych, a utrzymywania i rozmnażania pożytecznych.

FIZYKA.

KLASSA DRUGA. — Podawszy Nauczyciel Uczniom ogólne wyobrażenie téy nauki, wyłożył im powszechne ciał własności naybardziéy zmysły uderzaiące.

KLAS-

KLASSA TRZECIA. — W téy Klassie okazano Uczniom bytność cieplika i własności iego: oraz przebieżono z nimi własności materyi elektrycznéy, magnetycznéy i wody. — Opisano przy tém skład Termometrów, Pirometrów i machiny do rozmaitych doświadczeń elektrycznych służącéy.

KLASSA CZWARTA. — Wyłożył Nauczyciel Uczniom téy Klassy własności fizyczne powietrza, gdzie uwagę ich szczególniéy zwracał na ciężkość i sprężystość iego. Tłumaczył potém skład Pomp, machiny pneumatycznéy, Barometrów i innych podobnych narzędzi. Z Mechaniki mówił o biegu poiedynczym i składanym; z podaniem sposobu którym się dochodzi droga, przebieżona, czas, prędkość, massa, siła, ich stosunki, i środku ciężkości ciał, tudzież z wyłożeniem Teoryi Machin, a mianowicie wagi, dźwigni, koła na walcu, bloków, równi pochyłéy, i t. d.

MATEMATYKA.

Arytmetyka. — Nauczyciel *Wincenty Bieliński* zaczął naukę tę od liczenia; a wprawiwszy Uczniów w cztery działania liczb poiedynczych, nauczył ich rozwiązywać przykłady tychże działań na liczbach iłorakich. Starał się przytém ile możności wprawić uczniów w rozwiązywanie z pamięci zadań na liczbach pomnieyszych.

— *Jeometrya.* — W celu przysposobienia Uczniów do téy nauki, dał im ogólną znaiomość o liniiach, kątach, tróykątach, o kole i iego własnościach. — Podano sposób mechaniczny prowadzenia prostopadłéy, dzielenia linii lub kąta na dwie równe części, kreślenia figur, wynaydywania powierzchni kwadratów, prostokątów, dochodzenia objetości sześcianów, wytykania linii prostéy na gruncie, i t. d.

KLASSA DRUGA. — *Arytmetyka.* Tenże sam Nauczyciel powtorzywszy Uczniom téy Klassy to co w poprzedzaiącéy słyszeli, wyłożył im ułomki proste, dziesiętne, regułę trzech prostą i odwrotną, i regułę procentu.

Jeometrya. — X. Jasiobędzki z dzieła elementarnego ukończył cztéry pierwsze rozdziały na tę Klassę przeznaczone.

KLASSA TRZECIA. *Aryt:* Nauczyciel *Bieliński* powtórzywszy wiadomości których w Klassach niższych nabyli, przystąpił do wykładu miar, wag i pieniędzy zagranicznych porównywaiąc ie z kraiowemi. Objaśnił regułę odtrącenia procentu, regułę spółki składaną i łańcuchową. Nakoniec okazawszy cztéry działania na znakach ogólnych, wyłożył teoryą proporcyi arytmetyczné i ieometryczné.

Jeometrya. — Podług dzieła elementarnego, siedm rozdziałów ukończono.

KLASSA CZWARTA. *Aryt:* X. Kulawski powtórzywszy w krótkości to, czego się w Klassach niższych uczyli, wyłożył: Teoryą równań pierwszego i drugiego stopnia. Teoryą postępów Arytmetycznych i Jeometrycznych z przystosowaniem Teoryi Logarytmów.

Jeometrya. — Tenże Nauczyciel ukończył Jeometryą na tę Klassę przepisaną, wraz z trygonometryą prostokréślną. — A okazawszy przypadki, iakie przy wymierzaniu gruntu stolikiem wydarzyć się mogą, wymierzył wieś i okolicę zwaną Poważe.
